

ผลของสารเชื่อมยึดและระยะเวลาในการเก็บชิ้นงานต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว

ประภาพร หอมจันทร์จรัส ท.บ. (เกียรตินิยม)¹

อิสราวัลย์ บุญศิริ ท.บ., Cert. in Fixed Prosth.²

¹นิสิตปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของสารเชื่อมยึด 2 ชนิด และระยะเวลาการเก็บชิ้นงานต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว

วัสดุและวิธีการ ชิ้นทดสอบขนาด 2x2x25 มิลลิเมตร สร้างขึ้นจากวัสดุเรซินอะคริลิกชนิดบ่มได้เองจำนวน 80 ชิ้น แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (ก) กลุ่มที่ไม่ได้เสริมเส้นใย (ข) กลุ่มที่ไม่ได้ปรับสภาพผิวเส้นใยแก้ว (ค) กลุ่มเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลน และ (ง) กลุ่มเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดโททานेट โดยเส้นใยแก้วที่ใช้เสริมความแข็งแรงปริมาณร้อยละ 10 โดยปริมาตรถูกจัดวางให้ขนานตามแนวยาวและอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของชิ้นทดสอบ แต่ละกลุ่มทดลองถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยเพื่อเก็บชิ้นงานในน้ำกลั่นที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 7 วัน และ 30 วัน ก่อนนำมาทดสอบความแข็งแรงดัดขวางแบบ 3 จุด (ความเร็วในการเคลื่อนหัวกด 1 มม. ต่อนาที) จากนั้นศึกษาลักษณะพื้นผิวที่แตกด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด วิเคราะห์ค่าความแข็งแรงดัดขวางด้วยการทดสอบความแปรปรวนแบบสองทาง

ผลการศึกษา ค่าความแข็งแรงดัดขวางของแต่ละกลุ่มทดสอบต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยกลุ่มที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนมีค่ามากกว่ากลุ่มที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดโททานेट กลุ่มที่ไม่ได้ปรับสภาพผิวเส้นใยแก้ว และกลุ่มที่ไม่ได้เสริมเส้นใยแก้ว ตามลำดับ และค่าความแข็งแรงดัดขวางของแต่ละกลุ่มทดสอบที่แช่น้ำ 7 มีค่ามากกว่ากลุ่มที่แช่น้ำ 30 วัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุป สารเชื่อมยึดสามารถเพิ่มค่าความแข็งแรงดัดขวางในเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว และเวลาในการเก็บชิ้นงานมีผลต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว

(ว ทนต จุฬาฯ 2551;31:349-58)

คำสำคัญ: ความแข็งแรงดัดขวาง; เรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว; สารเชื่อมยึดไซเลน; สารเชื่อมยึดโททานेट

บทนำ

สะพานฟันชั่วคราวเรซินอะคริลิกชนิดบ่มตัวเอง (chemically activated acrylic resin) มีความจำเป็นในการทำหน้าที่ยึดติดและเพื่อความสวยงามขณะรอชิ้นงานสะพานฟันถาวรจากห้องปฏิบัติการ ซึ่งต้องมีความแข็งแรงทนทานต่อแรงบิดเคี้ยวในช่องปาก¹⁻³ โดยเฉพาะในกรณีสะพานฟันที่มีความยาวมาก หรืออยู่ในบริเวณที่รับแรงบิดเคี้ยวสูง ในทางคลินิกสะพานฟันต้องรับแรงจากหลายทางด้วยกัน เช่น แรงกด แรงดึง และแรงเฉือน จึงมีความจำเป็นในการหาวิธีเพิ่มความแข็งแรงให้แก่เรซินอะคริลิกที่ใช้ทำสะพานฟันชั่วคราว แม้ว่าการใช้เครื่องอัดความดันขณะที่เรซินอะคริลิกบ่มตัวจะสามารถเพิ่มความแข็งแรงให้แก่วัสดุได้ เนื่องจากจำนวนรูพรุนที่ลดลงในส่วนผสมเรซินอะคริลิก⁴ แต่ยังคงพบการแตกหักในสะพานฟันชั่วคราวที่มีความยาวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณรอยต่อระหว่างฟันหลัก (retainer) กับฟันแขวน (pontic) ปัจจุบันการเพิ่มความแข็งแรงด้วยการเสริมเส้นใยในเรซินอะคริลิก⁵⁻¹⁰ เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเส้นใยที่ใช้เสริมความแข็งแรงนี้แบ่งออกได้หลายประเภท ได้แก่ เส้นใยคาร์บอน (carbon fiber) เส้นใยอะรามิด (aramid fiber) เส้นใยพอลิเอทิลีน (polyethylene fiber) และเส้นใยแก้ว (glass fiber)

เรซินอะคริลิกชนิดเสริมเส้นใยประกอบด้วยเส้นใยที่ฝังอยู่ในพอลิเมอร์เมทริกซ์ ความแข็งแรงของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ พอลิเมอร์เมทริกซ์ของวัสดุชนิดของเส้นใยที่เสริมความแข็งแรง การยึดติดกันระหว่างเส้นใยกับเมทริกซ์ ปริมาณเส้นใยและการเรียงตัวของเส้นใย¹¹⁻¹³ ความล้มเหลวของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยเกิดจากแรงภายนอกที่มากกระทั่งทำให้เกิดการแตกหักของพอลิเมอร์เมทริกซ์และการแตกหักที่ดำเนินต่อไปที่บริเวณพื้นผิวเชื่อมต่อกันถึงเส้นใย¹⁴ การเพิ่มการยึดติดของเส้นใยกับพอลิเมอร์สามารถช่วยให้เรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยมีความแข็งแรงมากขึ้น โดยการเพิ่มการยึดติดของเส้นใยกับพอลิเมอร์ แบ่งเป็น 2 วิธี คือ การยึดติดทางกลจากการใช้กรดกัดผิวเส้นใยและการยึดติดทางเคมี ได้แก่ การปรับสภาพพื้นผิวด้วยพลาสมา¹⁵ หรือการใช้สารเชื่อมยึดไซเลน^{11,12,16} จากการศึกษาของ Vallittu พบว่าเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนสามารถเกิดพันธะเคมีระหว่างเส้นใยกับเมทริกซ์ได้^{5,13} ดังนั้นจากสมบัติการยึดติดที่ดีรวมถึงสมบัติด้านความสวยงามของเส้นใยแก้วทำให้เรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วได้รับความนิยมในทางทันตกรรมมากขึ้น^{17,18}

ในทางทันตกรรมมีการนำสารเชื่อมยึดไซเลนที่เรียกว่า สารไซเลนคอปปลิง (Silane coupling agent) มาใช้ช่วยเพิ่มการยึดติด¹⁶ โดยสารเชื่อมยึดนี้เป็นตัวเชื่อมระหว่างสารอินทรีย์และอนินทรีย์ได้ดี ในที่นี้ คือ เรซินอะคริลิกและเส้นใยแก้วตามลำดับ โดยสารเชื่อมยึดที่มีขายในท้องตลาดรู้จักกันในชื่อทางเคมีว่า มอนอฟังก์ชันนัลแกมมาเมทาคริลอกซีพรอพิลไตรเมทอกซีไซเลน (monofunctional γ methacryloxypropyl trimethoxysilane; γ -MPTS) หรือไตรเมทอกซีไซลิลพรอพิลเมทาคริเลต (3-trimethoxy silylpropylmethacrylate; 3-MPS) ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบทางเคมีและสมบัติของสารเชื่อมยึดกลุ่มอื่น เช่น มอนออัลคอกซีไฟโรฟอสเฟตไททาเนต (mono-alkoxy pyrophosphate titanate) ซึ่งใช้ในอุตสาหกรรมพอลิเมอร์ อาจให้ผลการเชื่อมยึดในทางทันตกรรมเช่นเดียวกัน จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งหากนำสารเชื่อมยึดกลุ่มนี้มาทดแทนกลุ่มเดิมเพื่อประยุกต์ใช้ในการผลิตเรซินอะคริลิกชนิดเสริมเส้นใยแก้วเพื่อทำฐานฟันปลอมและสะพานฟันชั่วคราว เนื่องจากมีราคาถูกกว่า

ในทางคลินิกความแข็งแรงดัดขวาง (transverse strength) ของวัสดุมีผลต่อความสามารถในการต้านทานต่อการแตกหักขณะบิดเคี้ยวของเรซินอะคริลิก¹⁹ ซึ่งสามารถประเมินได้จากวิธีการทดสอบความแข็งแรงดัดขวางแบบ 3 จุด (three point bending) เพื่อหาค่าความแข็งแรงดัดขวางสูงสุดที่ทำให้วัสดุแตกหัก² ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แรงกระทำทั้งแรงกด ณ ตำแหน่งที่ให้แรง รวมทั้งแรงดึงและแรงเฉือน ณ ตำแหน่งที่ต้านแรง¹ การศึกษาที่จัดทำขึ้นเพื่อเปรียบเทียบค่าความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่เพิ่มการยึดติดระหว่างเรซินอะคริลิกและเส้นใยด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนที่มีขายในท้องตลาดกับสารเชื่อมยึดไททาเนตที่ใช้ในอุตสาหกรรมพอลิเมอร์ รวมทั้งผลของการเก็บชิ้นงานต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางของวัสดุนี้

วัสดุและวิธีการ

วัสดุและส่วนประกอบของวัสดุที่ใช้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ชิ้นทดสอบถูกเตรียมขึ้นโดยใช้แบบหล่อโลหะที่ประกอบด้วยฐานทองเหลืองและแผ่นเหล็กไร้สนิม 2 ชั้น แต่ละชั้นมีความหนา 1 มิลลิเมตร ความกว้าง 2 มิลลิเมตร และความยาว 25 มิลลิเมตร โดยเมื่อประกอบแผ่นเหล็กไร้สนิมทั้ง 2 ชั้นเข้าด้วยกันบนฐานทองเหลืองจะได้แบบหล่อของชิ้นทดสอบซึ่งมีขนาด 2x2x25 มิลลิเมตร (รูปที่ 1) ผสมส่วนผงอะคริลิก

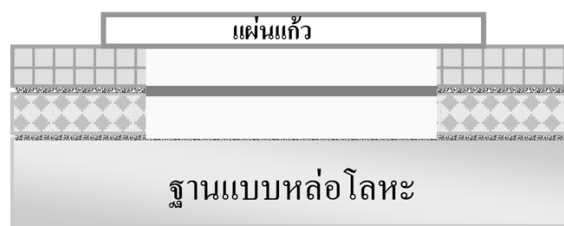
ตารางที่ 1 วัสดุและส่วนประกอบของวัสดุที่ใช้ในการศึกษา

Table 1 Materials and their compositions used in this study

Product name	Manufacturer	Composition
UNIFAST Trad	GC, Dental products Corporation, Japan	- Methylmethacrylate Resin - Benzoyl peroxide
Glass fiber	Saint-Gobain, Thailand	52-62% SiO ₂ , 0-10% B ₂ O ₃ , 11-16% Al ₂ O ₃ , 0-3% TiO ₂ , 0-1% Fe ₂ O ₃ , 0-2% F ₂
Monobond-S	Ivoclar-Vivadent, Schaan, Liechtenstein	50-52% wt. Ethanol 1% wt. 3-Methacryloyloxypropyl-trimethoxysilane
Titanate Coupling agent NDZ-201	Nanjing Shuguang Chemical, China	- Isopropyl tri (dioctyl) pyrophosphate titanate

A.

B.

รูปที่ 1 แบบหล่อโลหะที่ใช้ในการศึกษา

A. ส่วนประกอบต่างๆ ของแบบหล่อโลหะ

B. ด้านข้างของแบบหล่อโลหะ

Fig. 1 The metal split mold used in this study

A. The component of the metal split mold

B. Lateral view of the metal split mold

และมอนอเมอร์ในอัตราส่วน 1 : 1 ตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิต และเพื่อให้ได้ความชันหน้าของเรซินอะคริลิกที่เพียงพอต่อการใส่วัสดุลงในแบบหล่อโลหะ การเตรียมขึ้นทดสอบจะถูกแบ่งตามกลุ่มทดลองทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นขึ้นทดสอบเรซินอะคริลิกที่ไม่ได้เสริมความแข็งแรงด้วยเส้นใยแก้ว กลุ่มที่ 2 เป็นขึ้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่ไม่ได้ปรับสภาพพื้นผิวเส้นใย กลุ่มที่ 3 เป็นขึ้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลน และกลุ่มที่ 4 เป็นขึ้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไททานเตต

ในกลุ่มทดลองที่ 2-4 ซึ่งมีการเสริมความแข็งแรงของขึ้นทดสอบเรซินอะคริลิกด้วยเส้นใยแก้วนั้นจะใช้เส้นใยแก้วในปริมาณร้อยละ 10 โดยปริมาตร²⁰ วางอยู่ในแนวขนานตามยาวและในตำแหน่งกึ่งกลางของขึ้นทดสอบ ภายหลังจากการบ่มตัวของเรซินอะคริลิกสมบูรณ์แล้วแกะขึ้นทดสอบออกจากแบบหล่อ ชัดแต่งให้เรียบและได้ขนาดตามที่ต้องการด้วยกระดาษทรายน้ำ นำขึ้นทดสอบในแต่ละกลุ่มทดลองแช่น้ำกลั่นที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 7 วัน และ 30 วันในตู้ควบคุมอุณหภูมิ (Contherm 160M, Contherm Scientific Ltd., New Zealand) ก่อนนำมาทดสอบความแข็งแรงดัดขวางโดยแต่ละกลุ่มทดลองย่อยประกอบด้วยขึ้นทดสอบทั้งหมด 10 ชิ้น

การทดสอบความแข็งแรงดัดขวางของขึ้นทดสอบกระทำโดยใช้เครื่องทดสอบแรงดึงแรงอัดระบบไฮดรอลิก (Servo Hydraulic System) (Model 8872, INSTRON, USA) โดยใช้โหลดเซลล์ (Load cell) ขนาด 1000 นิวตัน วางขึ้นทดสอบให้ยึดอยู่บนที่จับบนฐานของเครื่องทดสอบโดยมีระยะห่างระหว่างจุดรองรับ 20 มิลลิเมตร หัวกดทดลองที่ตำแหน่งกึ่งกลางของขึ้นทดสอบ เคลื่อนหัวกดลงด้วยความเร็วในการกด (cross head speed) 1 มิลลิเมตรต่อนาที จนเกิดการแตกร้าวของวัสดุ ซึ่งสังเกตได้จากการลดลงของแรงทันที บันทึกค่าแรงสูงสุดที่ทำให้ขึ้นทดสอบแตกหักเพื่อนำไปคำนวณค่าความแข็งแรงดัดขวางจากสูตร

$$S = 3WL/2bd^2$$

โดย S คือ ความแข็งแรงดัดขวาง; W คือ ค่าแรงสูงสุดที่ขึ้นทดสอบแตก; L คือ ระยะห่างของจุดที่รองรับขึ้นทดสอบ; b คือ ความกว้างของขึ้นทดสอบ และ d คือ ความหนาของขึ้นทดสอบ

ตรวจสอบบริเวณที่เกิดการแตกหักของขึ้นทดสอบด้วย

กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด (Scanning electron microscope) (JSM 5410LV, JEOL, Tokyo, Japan) ที่ความต่างศักย์ 15 กิโลโวลต์

วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแข็งแรงดัดขวางของแต่ละกลุ่มด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) และการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparisons) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอสพีเอสเอส เวอร์ชัน 13 (Statistical Package for Social Science, SPSS version 13) กำหนดค่านัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p < 0.05$)

ผลการศึกษา

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแข็งแรงดัดขวางในแต่ละกลุ่มทดลองนำเสนอตารางที่ 2 จากการวิเคราะห์ค่าความแข็งแรงดัดขวางจากปัจจัยการเพิ่มแรงยึดติดด้วยสารเชื่อมยึดและระยะเวลาในการเก็บชิ้นงานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) พบว่าไม่มีผลกระทบร่วมของทั้ง 2 ปัจจัย ($p = 0.688$) จึงเปรียบเทียบผลของสารเชื่อมยึดต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางโดยพิจารณาในแต่ละระยะเวลาที่เก็บชิ้นทดสอบไว้ในน้ำกลั่นด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบพหุคูณชนิดเชฟเฟ (Scheffe's test) โดยในกลุ่มทดสอบที่แช่น้ำ 7 วัน พบว่าเรซินอะคริลิกกลุ่มที่เสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนมีความแข็งแรงดัดขวางสูงที่สุด โดยสูงกว่าเรซินอะคริลิกกลุ่มอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) และในกลุ่มทดสอบที่แช่น้ำไว้ 30 วัน พบว่าเรซินอะคริลิกกลุ่มที่เสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนมีความแข็งแรงดัดขวางสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ($p < 0.001$) ขณะที่ความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกกลุ่มที่เสริมเส้นใยแก้วที่ไม่ได้ปรับสภาพพื้นผิวนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.561$) (ตารางที่ 2)

เมื่อพิจารณาผลของระยะเวลาในการเก็บชิ้นงานต่อความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกในแต่ละกลุ่มทดลองด้วยการทดสอบที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่สัมพันธ์กัน (Independent t-test) พบว่าขึ้นทดสอบที่แช่น้ำ 7 วันมีความแข็งแรงดัดขวางมากกว่ากลุ่มที่แช่น้ำ 30 วันในทุกๆ กลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.002$) (ตารางที่ 2)

ผลการศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดบริเวณรอยแตกของชั้นทดสอบเรซินอะคริลิก (รูปที่ 2) พบว่าชั้นทดสอบที่เสริมเส้นใยแก้วมีการหลุดออกของเส้นใยแก้วที่ยึดติดกับเรซินเมทริกซ์บริเวณรอบ ๆ เกิดเป็นช่องว่าง พื้นผิวของเส้นใยแก้วไม่ถูกเคลือบทับด้วยเรซินเมทริกซ์ ซึ่งสังเกตจากพื้นผิวของเส้นใยมีลักษณะเรียบ ในขณะที่ชั้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนและไททานเตพบเส้นใยยึดติดกับเรซินเมทริกซ์ได้ดี ซึ่งสังเกตได้จากความหนาแน่นของเส้นใยเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้เพิ่มการยึดติดด้วยสารเชื่อมยึด เส้นใยแก้วถูกปกคลุมด้วยเรซินเมทริกซ์โดยรอบและมีลักษณะพื้นผิวของเส้นใยที่ค่อนข้างขรุขระ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการยึดติดกันระหว่างเส้นใยแก้วกับเรซินอะคริลิก

วิจารณ์

การศึกษาค่าความแข็งแรงดัดขวางของชั้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนและไททานเตพบว่า ให้ค่าความแข็งแรงดัดขวางสูงขึ้นไปถึงร้อยละ 130 และ 110 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับกลุ่มชั้นทดสอบเรซินอะคริลิกที่ไม่ได้เสริมเส้นใยแก้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chung และคณะในปี 1998²¹ ซึ่งพบว่า การเสริมเส้นใยแก้วร้อยละ 1 โดยน้ำหนักในด้านที่เกิดแรงดึงของชั้นทดสอบสามารถเพิ่มค่าความแข็งแรงดัดขวางได้ร้อยละ 20 และแนะนำให้เสริมเส้นใยแก้วในเรซินอะคริลิกในกรณีที่ต้องใส่สะพานฟันชั่วคราวเป็นระยะเวลาสั้น ดังนั้นจึงอาจนำเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว ซึ่งปรับสภาพพื้นผิว

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแข็งแรงดัดขวางของชั้นทดสอบแต่ละกลุ่ม

Table 2 Mean and standard deviation of transverse strength of specimen in each group

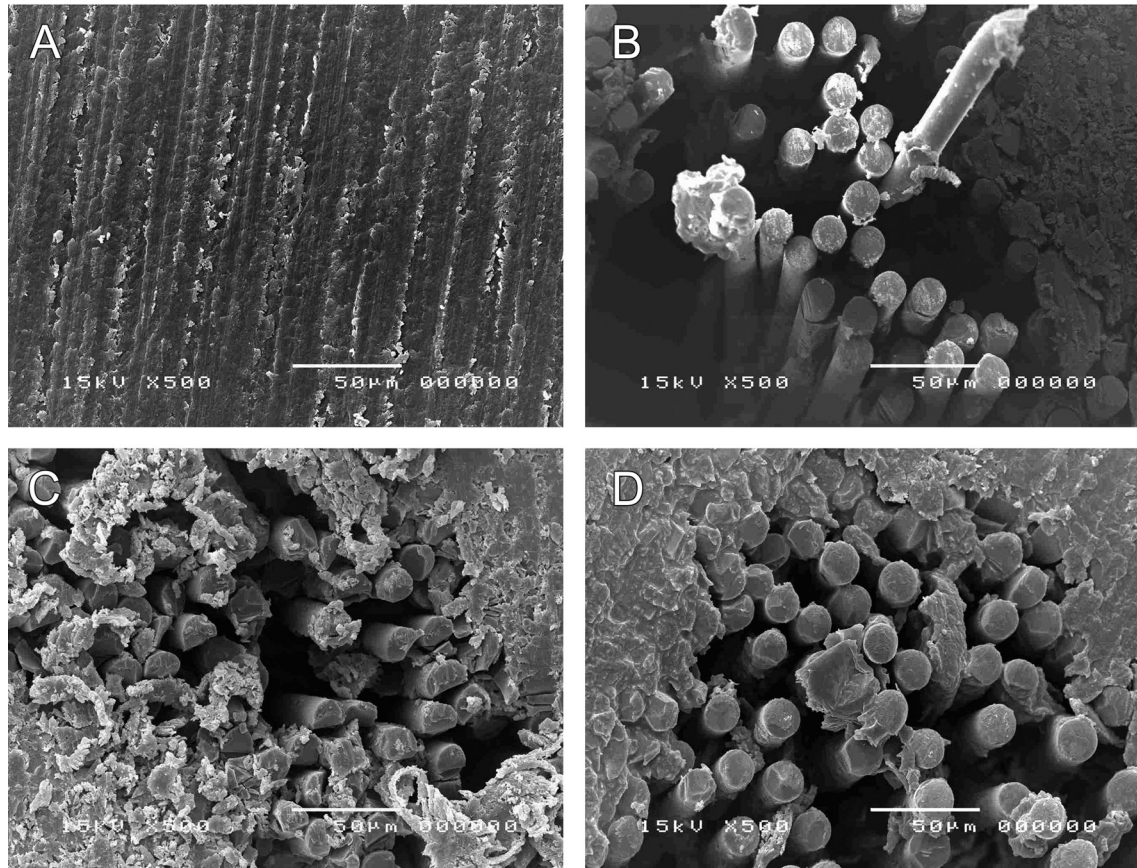
specimen	Storage times	
	7 days	30 days
Acrylic resin	78.93 (7.94)	67.40 (6.11)
Glass fiber reinforced acrylic resin	154.54 (9.40)	137.60 (11.83)*
Glass fiber reinforced acrylic resin with silane coupling agent	184.23 (9.67)	165.61 (11.87)
Glass fiber reinforced acrylic resin with titanate coupling agent	166.55 (7.99)	144.15 (9.73)*

Values in parentheses are standard deviations.

*indicates no statistically significant difference ($p > 0.05$).

ด้วยสารเชื่อมยึดไซเลนและไททาเนตมาประยุกต์ใช้ในการทำสะพานฟันชั่วคราว ทั้งในกรณีที่มีความยาวของสะพานฟันมากหรือบริเวณที่ต้องรองรับแรงบดเคี้ยวมากในระยะเวลาสั้นๆ เพื่อลดโอกาสการแตกหักบริเวณข้อต่อหรือส่วนอื่นของสะพานฟันได้

แม้ว่าความแข็งแรงดัดขวางของชั้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไททาเนตจะไม่สูงเท่ากับกลุ่มที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไซเลน แต่ค่าที่ได้้นั้นมากกว่ากลุ่มชั้นทดสอบเรซินอะคริลิกเสริมใยแก้วที่ไม่ได้ปรับสภาพผิว รวมทั้งเมื่อตรวจสอบชั้นทดสอบ

รูปที่ 2 ภาพถ่ายด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดบริเวณรอยแตกหักของชั้นทดสอบ

- A. กลุ่มเรซินอะคริลิก
- B. กลุ่มเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้ว
- C. กลุ่มเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วเพิ่มการยึดติดด้วยสารเชื่อมยึดไซเลน
- D. กลุ่มเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยแก้วเพิ่มการยึดติดด้วยสารเชื่อมยึดไททาเนต

Fig. 2 Scanning electron micrographs of specimens

- A. Acrylic resin group
- B. Fiber reinforced acrylic resin group
- C. Silane treated fiber reinforced acrylic resin group
- D. Titanate treated fiber reinforced acrylic resin group

ภายหลังการแตกหักด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราดพบส่วนของเรซินเมทริกซ์เคลือบติดบนพื้นผิวเส้นใยแก้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสารเชื่อมยึดไททานเตสามารถเพิ่มการยึดติดระหว่างเส้นใยและเรซินอะคริลิกได้จริง และส่งผลต่อการถ่ายทอดแรงจากเรซินเมทริกซ์ไปสู่เส้นใยที่ทำหน้าที่เสริมความแข็งแรงอยู่ภายในได้เป็นอย่างดี ซึ่งมาจากสองสาเหตุด้วยกัน คือ หมู่อัลคอกซีในสารเชื่อมยึดไททานเตสามารถเกิดพันธะกับพื้นผิวของเส้นใยแก้วได้¹¹ โดยจำนวนหมู่อัลคอกซีที่น้อยกว่าในสารเชื่อมยึดไซเลนอาจเป็นเหตุให้เกิดการยึดติดกับเส้นใยแก้วได้ไม่ดีเท่าสารเชื่อมยึดไซเลน และอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ คือ การใช้สารเชื่อมยึดไททานเตสามารถเพิ่มสมบัติการเปียก (wettability) ของเส้นใยแก้วได้เป็นเช่นเดียวกับสารเชื่อมยึดไซเลน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Keyf และคณะปี 2003¹⁰ ใช้สารไฮดรอกซีเอทิลเมทาคริเลต (hydroxyethyl-methacrylate: HEMA) ปรับสภาพพื้นผิวเส้นใยแก้ว เพื่อเพิ่มการยึดติดของเส้นใยในเรซินอะคริลิกพบว่าชั้นทดสอบที่ไม่ได้ปรับสภาพพื้นผิวพบการยึดติดไม่สมบูรณ์ระหว่างเส้นใยและเรซินเมทริกซ์ ขณะที่ชั้นทดสอบที่ปรับสภาพพื้นผิวพบว่าเส้นใยถูกเคลือบด้วยเรซินเมทริกซ์ แสดงให้เห็นถึงการยึดติดที่ระหว่างเส้นใยที่ผ่านการปรับสภาพพื้นผิวกับเรซินเมทริกซ์

การแตกหักที่เกิดขึ้นในชั้นทดสอบกลุ่มที่ไม่ได้เสริมเส้นใยแก้วพบการแตกหักออกเป็น 2 ส่วนที่จุดกึ่งกลางความยาวของชั้นทดสอบ ขณะที่ชั้นทดสอบในกลุ่มเสริมเส้นใยแก้วเกิดการแตกหักขึ้นทางด้านที่เกิดแรงดึง และรอยแตกที่เกิดขึ้นมักหยุดอยู่ ณ ตำแหน่งที่แนวเส้นใยทอดตัวขวางอยู่ ดังนั้นเส้นใยจึงทำหน้าที่รับแรงส่วนที่มากเกินกว่าเรซินอะคริลิกสามารถทนแรงได้ และส่งผ่านแรงไปตามแนวของเส้นใยที่เสริมอยู่ จนเมื่อแรงกระทำนั้นมีขนาดมากพอทำให้เรซินอะคริลิกเสริมความแข็งแรงด้วยเส้นใยนี้แตกหักหรือโค้งงอได้ แสดงให้เห็นว่าการแตกหักของชั้นทดสอบถูกหยุดยั้งด้วยความแข็งแรงของเส้นใยที่ทอดขวางอยู่ โดยเส้นใยสามารถหยุดยั้งการดำเนินต่อไปของรอยแตกร้าวอย่างต่อเนื่องของเรซินเมทริกซ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vallittu ในปี 1999⁵ และ Lassila และคณะ ในปี 2002¹⁷

จากค่าความแข็งแรงดัดขวางในกลุ่มที่แช่น้ำ 7 วันที่มีค่าสูงกว่ากลุ่มที่แช่น้ำ 30 วันนั้น เนื่องจากเรซินอะคริลิกสามารถดูดซึมน้ำเข้าไปในเนื้อวัสดุ รวมทั้งขณะสร้างชั้นทดสอบในกลุ่มที่เสริมเส้นใยแก้ว เมื่อวางส่วนประกอบชั้นที่ 2 ของแบบ

หล่อโลหะอาจทำให้เส้นใยแก้วแตกกระจายออกไปได้ เนื่องจากเส้นใยไม่เกาะกลุ่มกันแน่น และแถบเส้นใยตามน้ำหนักที่ซึ่งมีความกว้างประมาณ 2 มิลลิเมตร ทำให้ขณะสร้างชั้นทดสอบอาจมีเส้นใยแก้วถูกดันออกมาทางด้านข้าง ซึ่งมีผลต่อการดูดซึมน้ำเข้าไปในชั้นทดสอบและส่งผลต่อความแข็งแรงดัดขวางของวัสดุ^{5,17} ดังนั้นกลุ่มทดสอบที่ผ่านการแช่น้ำนานขึ้นจึงมีผลทำให้ค่าความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกลดลงได้

การศึกษานี้มีการควบคุมความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นขณะเตรียมชั้นทดสอบโดยชั่งสารด้วยเครื่องชั่งดิจิทัล รวมทั้งควบคุมความหนืดของเรซินอะคริลิก โดยกำหนดเวลาดังแต่เริ่มผสมส่วนผงและมอนอเมอร์จนใส่ลงในแบบหล่อเป็นเวลา 5 วินาที จึงเป็นการควบคุมปริมาณมอนอเมอร์ที่เหลือซึ่งมีผลต่อการยึดติดกับเส้นใยแก้วที่เสริมเข้าไป และทำให้มีผลต่อค่าความแข็งแรงดัดขวางตามมา²² การศึกษานี้ใช้การทดสอบความแข็งแรงดัดขวาง เนื่องจากการทดสอบสมบัติความแข็งแรงของวัสดุด้วยวิธีอื่น ๆ นั้น อาจไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ โดยความแข็งแรงดึง (tensile strength) เป็นการทดสอบซึ่งมีเทคนิคค่อนข้างยุ่งยาก และผลการทดสอบไม่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแนวขวางขณะมีแรงกดเคี้ยวสำหรับการทดสอบความแข็งแรงกด (compressive strength) เป็นการทดสอบที่รวมรูปแบบของความล้มเหลว (failure mode) ระหว่างแรงดึงและแรงเฉือนโดยทางอ้อม และการวัดความแข็งแรงดึงตามศูนย์กลาง (diametral tensile strength) เหมาะกับวัสดุที่ไม่มีการไหลแผ่แบบพลาสติก (plastic flow) ดังนั้นการทดสอบความแข็งแรงดัดขวางแบบ 3 จุด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์แรงกระทำที่เป็นแรงกด ณ ตำแหน่งที่ให้แรง และเป็นการวิเคราะห์แรงกระทำที่เป็นแรงดึงและแรงเฉือน ณ ตำแหน่งที่ด้านแรง จึงสามารถอธิบายสมบัติเชิงกลของวัสดุบูรณะในทางทันตกรรมได้อย่างเหมาะสมที่สุด^{1,23}

ขอบเขตของการศึกษานี้ชั้นทดสอบถูกสร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากมาตรฐาน ISO 4049:2000 ซึ่งมีขนาด 2x2x25 มิลลิเมตร โดยใกล้เคียงกับความหนาของวัสดุทำสะพานฟันชั่วคราวในทางคลินิก ซึ่งมีความหนาประมาณ 1.5 มิลลิเมตร อย่างไรก็ตามควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปถึงผลความแตกต่างทางคลินิกของสารเชื่อมยึดทั้งสองชนิดนี้ นอกจากนี้ควรมีการทดสอบสมบัติความแข็งแรงของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การทดสอบความล้า (fatigue load) เนื่องจากในช่องปากมีการรับแรงในปริมาณที่ไม่มากและซ้ำ ๆ กัน และการทดสอบวัฏจักรอุณหภูมิ (thermocycling test) เนื่องจาก

อุณหภูมิในช่องปากมีการเปลี่ยนแปลงจากอาหารที่รับประทาน เพื่อเป็นการลอกเลียนสภาวะจริงที่เกิดขึ้นในช่องปากก่อนที่นำมาประยุกต์ใช้ในคลินิกต่อไป

สรุป

เรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยที่เพิ่มการยึดติดระหว่างเส้นใย แก้วกับเรซินเมทริกซ์ด้วยสารเชื่อมยึดสามารถเพิ่มค่าความแข็งแรงดัดขวางได้ แม้ว่าการใช้สารเชื่อมยึดไซเลนสามารถเพิ่มความแข็งแรงดัดขวางของเรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยได้มากกว่าการใช้สารเชื่อมยึดไททานต แต่เรซินอะคริลิกเสริมเส้นใยและที่ปรับสภาพพื้นผิวด้วยสารเชื่อมยึดไททานตสามารถให้ค่าความแข็งแรงดัดขวางที่มากกว่าเรซินอะคริลิกที่ไม่เสริมเส้นใยและเรซินอะคริลิกที่ไม่ได้ปรับสภาพผิวเส้นใยแก้ว นอกจากนี้จากการเก็บชิ้นงานขึ้นทดสอบเป็นเวลาที่แตกต่างกัน คือ 7 วัน และ 30 วัน พบว่าชิ้นทดสอบที่ผ่านการแช่น้ำ 7 วัน มีค่าความแข็งแรงดัดขวางสูงกว่าชิ้นทดสอบที่ผ่านการแช่น้ำ 30 วันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกกลุ่มทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- Osman YI, Owen CP. Flexural strength of provisional restorative materials. *J Prosthet Dent.* 1993; 70(1):94-6.
- Stafford GD, Handley RW. Transverse bend testing of denture base polymers. *J Dent.* 1975;3(6):251-5.
- Ruyter IE, Svendsen SA. Flexural properties of denture base polymers. *J Prosthet Dent.* 1980;43(1): 95-104.
- Chee WW, Donovan TE, Daftary F, Siu TM. The effect of vacuum-mixed auto polymerizing acrylic resins on porosity and transverse strength. *J Prosthet Dent.* 1988;60(4):517-9.
- Vallittu PK. Flexural properties of acrylic resin polymers reinforced with unidirectional and woven glass fibers. *J Prosthet Dent.* 1999;81(3):318-26.
- Larson WR, Dixon DL, Aquilino SA, Clancy JM. The effect of carbon graphite fiber reinforcement on the strength of provisional crown and fixed partial denture resins. *J Prosthet Dent.* 1991;66(6):816-20.
- Vallittu PK. Ultra-high-modulus polyethylene ribbon as reinforcement for denture polymethyl methacrylate: a short communication. *Dent Mater.* 1997;13(6): 381-2.
- Vallittu PK, Lassila VP. Reinforcement of acrylic resin denture base material with metal or fibre strengtheners. *J Oral Rehabil.* 1992;19(3):225-30.
- Vallittu PK, Lassila VP, Lappalainen R. Acrylic resin-fiber composite--Part I: The effect of fiber concentration on fracture resistance. *J Prosthet Dent.* 1994;71(6):607-12.
- Keyf F, Uzun G, Mutlu M. The effects of HEMA-monomer and air atmosphere treatment of glass fibre on the transverse strength of a provisional fixed partial denture resin. *J Oral Rehabil.* 2003; 30(11):1142-8.
- Vallittu PK. Comparison of two different silane compounds used for improving adhesion between fibers and acrylic denture base material. *J Oral Rehabil.* 1993;20(5):533-9.
- Vallittu PK. Acrylic resin-fiber composite--Part II: The effect of polymerization shrinkage of polymethyl methacrylate applied to fiber roving on transverse strength. *J Prosthet Dent.* 1994;71(6):613-7.
- Vallittu PK. Curing of a silane coupling agent and its effect on the transverse strength of auto polymerizing polymethyl methacrylate-glass fibre composite. *J Oral Rehabil.* 1997;24(2):124-30.
- Alander P, Lassila LV, Tezvergil A, Vallittu PK. Acoustic emission analysis of fiber-reinforced composite in flexural testing. *Dent Mater.* 2004;20(4): 305-12.
- Ramos V Jr., Runyan DA, Christensen LC. The effect of plasma-treated polyethylene fiber on the fracture strength of polymethyl methacrylate. *J Prosthet Dent.* 1996;76(1):94-6.
- Solnit GS. The effect of methyl methacrylate reinforcement with silane-treated and untreated glass fibers. *J Prosthet Dent.* 1991;66(3):310-4.
- Lassila LV, Nohrstrom T, Vallittu PK. The influence

- of short-term water storage on the flexural properties of unidirectional glass fiber-reinforced composites. *Biomaterials*. 2002;23(10):2221-9.
18. Vallittu PK, Lassila VP, Lappalainen R. Transverse strength and fatigue of denture acrylic-glass fiber composite. *Dent Mater*. 1994;10(2):116-21.
  19. Yazdanie N, Mahood M. Carbon fiber acrylic resin composite: an investigation of transverse strength. *J Prosthet Dent*. 1985;54(4):543-7.
  20. Chajareenont P. The comparative study of flexural strength of resin composite reinforced with two types of fiber [dissertation]. Bangkok: Chulalongkorn University; 2006.
  21. Chung K, Lin T, Wang F. Flexural strength of a provisional resin material with fibre addition. *J Oral Rehabil*. 1998;25(3):214-7.
  22. Ruyter IE, Ekstrand K, Bjork N. Development of carbon/graphite fiber reinforced poly (methyl methacrylate) suitable for implant-fixed dental bridges. *Dent Mater*. 1986;2(1):6-9.
  23. Xu HH, Schumacher GE, Eichmiller FC, Peterson RC, Antonucci JM, Mueller HJ. Continuous-fiber perform reinforcement of dental resin composite restorations. *Dent Mater*. 2003;19(6):523-30.

Effects of coupling agents and storage times on transverse strength of acrylic resin with glass fiber reinforcement

Prapaporn Homjunjeerung D.D.S. (Hons)¹

Issarawan Boonsiri D.D.S., Cert. in Fixed Prosth²

¹Graduate student, Department of Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Chulalongkorn University

²Department of Prosthodontics, Faculty of Dentistry, Chulalongkorn University

---

Abstract

Objective To determine the effects of two different coupling agents and storage times on transverse strength of acrylic resin with glass fiber reinforcement.

Materials and methods Eighty test specimens (2x2x25 mm) made of chemically activated acrylic resin were divided into four groups: (A) no fibers; (B) non-impregnated glass fibers; (C) silane impregnated glass fibers and (D) titanate impregnated glass fibers. The specimens in group B–D were reinforced with 10% volume of glass fibers which were oriented parallel to the long axis and positioned in the center of the specimen. Each group was subdivided to store in distilled water for 7 and 30 days at 37°C before testing. They were subjected to a three-point loading test set up at a crosshead speed of 1 mm/min. Scanning electron microscopy was used to examine the microstructure of the cracked surface. Transverse strengths were analyzed by means of Two-way ANOVA.

Results There were statistically significant differences among the groups ($p < 0.05$). Transverse strength of silane impregnated glass fiber group was higher than those of titanate impregnated glass fiber group, non-impregnated glass fiber and no fiber group, respectively. The transverse strengths of each group were decreased significantly from 7 days to 30 days of water storage ($p < 0.05$).

Conclusion Treating the surface of glass fibers with coupling agents produced significant improvement in the transverse strength. The storage times had a significant effect on the transverse strength of acrylic resin with glass fiber reinforcement.

(CU Dent J. 2008;31:349–58)

Key words: glass fiber-reinforced acrylic resin; silane coupling agent; titanate coupling agent; transverse strength

---